

MIESTŲ PANORAMA, MIESTIEČIŲ ETNINĖ ĮVAIROVĖ

ŽILIBERAS DE LANUA APIE VILNIŲ IR TRAKUS

Iš karaliaus dvaro keliavau per daugybę kaimų, didelių ežerų ir miškų. Paskui atvykau į Lietuvos sostinę Vilnių, kurioje yra pilis, pastatyta ant labai aukšto smiltingo kalno, sutvirtinta akmenimis, žeme ir mūru. Viduje ji visa padaryta iš medžio. Tos pilies atšlaimas leidžiasi nuo aukšto kalno dviem šonais ligi apačios. Tame atšlaime, apjuostame mūrine siena, yra daug namų. Pilyje ir jos kieme paprastai esti minėtas kunigaikštis Vytautas, Lietuvos valdovas. Jis ten turi savo dvarą ir savo būstinę.

Arti tos pilies teka upė, kurios srovė bėga per miestą žemyn. Ji vadinasi Vilnia.

Miestas nėra uždaras. Jis ilgas, siauras ir tęsiasi nuo kalno žemyn. Namai mediniai, labai negražiai sustatyti, tačiau yra keletas mūrinių bažnyčių.

Minėta pilis ant kalno yra apsupta tik medine siena, padaryta mūro pavidalo. [...]

Išvykęs iš Vilniaus, pasukau į Prūsus ir važiauvau keliu, kuris vedė per Lietuvos Kunigaikštystę. Pirmiausia pasiekiau vieną labai didelį Lietuvos miestą, vadinamą Trakais, skurdžiai apstatytą vien tik mediniais namais ir visai neaptvertą. Yra ten dvi pilys, kurių viena labai sena medinė, apsupta pylimu iš rastų ir velėnų. Senoji pilis stovi kitoje ežero pusėje, atviroje vietoje. Antra pilis stovi vidury kito ežero, per patrankos šūvio atstumą nuo senosios. Ji yra visai nauja, pastatyta iš plytų prancūzų pavyzdžiu.

Trakų mieste ir aplinkiniuose kaimuose labai daug totorių, kurie gyvena giminėmis, yra tikri saracėnai, visai nežinantys Jėzaus Kristaus tikėjimo, ir turi savo atskirą kalbą, vadinamą totorių. Tame mieste gyvena vokiečių, lietuvių, rusų ir labai daug žydų. Kiekviena tų genčių turi savo atskirą kalbą.

Trakai priklauso kunigaikščiui Vytautui. Jie yra nuo Vilniaus už septynių mylių.

Kraštas ir žmonės: Lietuvos geografiniai ir etnografiniai aprašymai (XIV–XIX a.), Vilnius: Mokslas, 1988, p. 50–51.

SIGISMUNDAS HERBERŠTEINAS APIE VILNIŲ

Vilnius yra tautos sostinė, miestas plačiai išsidriekęs, įsikūręs tarp kalvų, prie Vilijos ir Vilnios santakos. Vilija už keleto mylių žemiau Vilniaus įteka į Nemuną. Nemunas teka pro Gardino miestą. Upės ir šito miesto vardai labai panašūs. [...]

Dabar Vilnių juosia mūro siena. Jame statoma daug bažnyčių ir mūrinių namų, yra vyskupystė, kurios vyskupu tuomet buvo Jonas, tikrasis karaliaus Žygimanto sūnus, labai mielas ir draugiškas, kuris ir mus grįžtančius maloniai priėmė. Be to, puikiai atrodo parapijos bažnyčia ir keletas vienuolynų, ypač išsiskiria pranciškonų globojamas vienuolynas, kurio statyba labai daug kaštavo. Tačiau Vilniuje daugiau yra rusiškų cerkvių negu Romos tikėjimo bažnyčių.

Kraštas ir žmonės: Lietuvos geografiniai ir etnografiniai aprašymai (XIV–XIX a.), Vilnius: Mokslas, 1988, p. 57.